

***Må tidligst offentliggøres, når talen er holdt
Det talte ord gælder***

SSF-formand Gitte Hougaard-Werner
Ved mødet fredag den 10. juni 2022 kl. 16.00
på Askfelt Danske Skole
Ved mødet fredag den 10. juni 2022 kl. 18.30
I Ejderhuset, Rendsborg
Ved mødet lørdag den 11. juni 2022 kl. 14.30
På IF Sportsplads, Egernførde

Kære venner

Det glæder mig rigtig meget, at vi kan fejre årsmøde sammen igen. Vi blev snydt for vores jubilæumsårsmøder 2020, og sidste år blev det kun til nogle få møder under utallige restriktioner og med begrænset deltagerantal. Men Årsmøderne er bare ikke det samme uden fællesskabet, fællessangen, underholdningen og alt det andet, der hører til. Årsmøderne hører til vores DNA, de er et af årets højdepunkter.

Men hvad er det egentligt vi manifesterer? Hvad er det, vi tilkendegiver og markerer? Disse spørgsmål er, hvad årets motto handler om.

Sydslesvig: Mit valg – for ikke at forglemme fluebenet.

At leve i et mindretal er altid forbundet med eksistentielle valg. De første, der måtte træffe dem, var de mennesker, der levede i grænselandet i 1920. De skulle træffe et valg ved folkeafstemningen.

De skulle efter lange perioder med krige og fjendskab beslutte, om deres hjemstavn – Hertugdømmet Slesvig – skulle høre til Danmark eller Tyskland. Resultatet af afstemningen kender vi alle, men for dem, der nu var på den forkerte side af den nye grænse, betød det, at der igen måtte træffes nogle svære valg. Skulle man forlade hjemstavnen og flytte til Danmark?

En flok dansksindede valgte at forblive i det, der nu var Sydslesvig. Men de ville ikke opgive deres sindelag og lade sig opsluge af det tyske. I stedet oprettede de en skole i Flensborg og senere flere, fordi de så behovet for undervisning på dansk og med danske værdier også med henblik på at give det danske videre til de næste generationer. Dermed var Skoleforeningen født.

Samtidig organiserede de dansksindede sig i den Slesvigske Forening – i dag Sydslesvigsk Forening. Formålet var at have en organisation, der kunne varetage de dansksindedes interesser samt at opretholde dansk sprog og kultur i Sydslesvig. Senere er der kommet flere organisationer og foreninger til – alle med det formål at kunne opretholde det danske i det område, hvor det altid har hørt hjemme.

Men det med at dele folk op i dansk, tysk, dansk-tysk, enten-eller, både-og, eller noget helt andet, det har aldrig været sådan lige til her i grænselandet. Derfor har mindretallet altid været

konfronteret med spørgsmålet: Hvem er medlem af det danske mindretal, og hvad forventes der af den enkelte? Men et entydigt svar har vi i løbet af 100 år ikke fundet frem til.

Ifølge Bonn-København-Erklæringerne fra 1955 tilhører de mennesker det danske mindretal, der føler sig dansk. Det vil sige, at bekendelsen til det danske er fri. Den enkelte må selv bestemme sit tilhørsforhold og dermed selv vælge at være en del af det danske!

Det er det individuelle valg, som hver af os må træffe. På tysk siger man "Minderheit ist wer will". Det vil sige, at det aktive valg – viljen – er den grundlæggende forudsætning.

Men som sagt taler vi her om det individuelle valg – spørgsmålet om, hvorvidt man vil være dansksindet eller ej.

Et andet spørgsmål, som gang på gang står til debat, er, hvorvidt organisationerne må stille krav eller forventninger. Til det skal man huske, at SSF, Skoleforeningen og de andre organisationer er sat i verden for at kunne opretholde det danske i den landsdel, der forblev tysk efter afstemningen. Organisationerne har et klart opdrag, som også er manifesteret i deres formålsparagraffer.

Og *må* man - når man har et klart formuleret formål - ikke godt stille krav til sine medlemmer og medarbejdere?

Det mener jeg helt klart, fordi vi er forpligtede på både formålet og på vores arv. Vi skal opretholde, værne om og fremme det danske i Sydslesvig. Altid målrettet på, at sydslesvigere kan leve et så dansk liv som ønsket, fra vugge til grav i deres hjemstavn Sydslesvig.

Det danske mindretal er et sindelagsmindretal og sindelag fødes man ikke med, det er noget der opstår gennem det, man oplever og påvirkes af. For en dansker i Danmark eller en tysker i Tyskland er det ganske naturligt at føle sig dansk hhv. tysk, men sådan er vilkårene ikke i grænselandet. Her flyder mange ting sammen – og det er en af vores styrker.

Men det betyder ikke, at mindretallets organisationer og foreninger skal skrue ned for det danske. Forudsætningen for, at vores region fortsat kan være denne dejlige sammenblanding er, at vi alle holder fast i vores sprog og kultur og samtidig er åbne for andre. Det er nøglen.

Der skal ikke være tvivl om, at udstrækningen af vores personlige mindretalsliv og dermed, hvor stor en betydning det danske har for den enkelte, er en meget individuel sag. For man vælger frit sit ståsted, man er påvirket af mindst to sprog og to kulturer samt af den personlige rygsæk og individuelle behov.

Mindretallet er mangfoldigt og ikke lukket om sig selv. Sådan har det været i mange år. Det ser jeg hverken som et problem eller en udfordring.

Derimod mener jeg, at vi har udfordringer, når det handler om at hjælpe hinanden med at håndtere det valg, hver af os har truffet. For mindretallet rummer alt lige fra familier med flere generationer af sydslesvigere med dansk baggrund til dem, der vælger det danske og mindretallet for første gang.

Vi skal være lyttende og vejledende over for nye og de unge, give plads til hinanden samt til vores forskellighed. Men samtidig skal vi have mod til at stille krav og skabe medejerskab omkring det valg, der er truffet. Valg, der er truffet på forskellig baggrund og med individuelle forventninger – men alle med den klare bekendelse til at ville det danske mindretal.

Vi har et fælles ansvar. Vi skal klæde de kommende generationer og "de nye" på, så vores historiske og kulturelle arv ikke går tabt – med respekt for generationerne før os. Vi skal tage

ansvar og fortsat formidle dansk sprog og kultur, sikre forudsætningerne for det folkelige arbejde, for dannelse, for mindretalsrettigheder og muligheden for at leve et dansk liv syd for grænsen. – Vi skal skabe fællesskab og samvær om det danske.

For de danske organisationer og foreninger gælder der ikke noget "både-og"/"enten-eller". Vi er netop ikke værdineutrale, det må og skal være "det danske", der tæller – det er målsætningen, formålet og selve grundlaget for det danske mindretal og for at have mindretalsrettigheder. Fastholder vi ikke det, har vi en kæmpe udfordring, for så assimilerer vi os selv på sigt. Udadtil er vores udfordringer anderledes.

Mod NORD gælder det om, at vi skal pleje vores bånd til Danmark, sikre at livsnerven til moderlandet fastholdes. Vi skal være synlige, pleje og styrke relationerne til Danmark, til det danske, hvilket kræver oplysnings- og kontaktarbejde nord for grænsen, da kendskabet til mindretallet er dalende.

Også det er en balance mellem fortid og nutid. Vi skal være os den historiske arv bevidst, ingen tvivl om det – og fortælle om den historiske berettigelse – hvilket dog ikke udelukker, at vi skaber en nutidig fortælling, tværtimod.

Vi skal sikre, at flertallet i Danmark også fortsat holder fast i os som mindretal.

Udfordringen set mod SYD er faren for udvanding, da accepten er meget stor i den tyske flertalsbefolkning og spørgsmålet om en dansk-tysk identitet, en blanding, hvor alt er lige gyldigt, og faren for at det dermed er ligegyldigt, er lige om hjørnet.

Derfor er det vigtigt, at vi fastholder, at vi står fast ved det danske, men at vi som mindretalsborgere også er en aktiv del af det tyske samfund, der omgiver os. Vi vil de andre uden at opgive os selv. Vi bidrager derved til en mangfoldighed i grænselandet OG gør Danmark lidt større.

Når vi selv ved, hvor vi står og hører til, kan vi nemmere åbne os for andre og andet; det, vi kalder integration uden assimilation. Det er et vigtigt budskab – både mod syd og nord, til os selv – og kan bruges i hele Europa, så vi kan leve med og for hinanden.

Det danske mindretal er, som jeg indledte med, udgået fra en tid med krig og ufred, men vi er gået fra fjendskab til venskab – uden at vi har måttet give afkald på vores danske sindelag, sprog og forkærlighed til Danmark. Den kurs skal vi holde fast i – og det kan være en udfordring i en tid, hvor globalisering, individualisering (streaming-samfund) og digitalisering bare er nogle af tendenserne, samfundet står overfor.

Derfor kan det være godt at stoppe op ind i mellem, se indad og reflektere – og det egner årets motto "Sydslesvig – MIT VALG" sig godt til.

Tænk over det. Hvad betyder valget for jer? Hvorfor har I truffet det?

Mine forældre traf et valg, da de i 1980 flyttede fra Danmark til Sydslesvig. Et valg, jeg ikke forstod dengang, men som jeg forstår i dag – og forstår at værdsætte. Sydslesvig og det danske arbejde er blevet min hjertesag.

Med de tanker vil jeg afslutte, og ønske os alle fortsat gode årsmøder og god vind til det danske arbejde og det danske fællesskab både her og i hele Sydslesvig.